

Sygn. akt XV Ca 1418/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Michał Wysocki

Sędziowie: Brygida Łagodzińska (spr.)

Agata Szlingiert

Protokolant: sekretarz sądowy Marcin Cieślik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 czerwca 2021r. w P.

sprawy z wniosku M. P.

przy udziale (...) Sp. z o.o. w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Obornikach

z dnia 4 sierpnia 2020 r.

sygn. akt I Ns 109/15

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

a. w punkcie 1. oddalić wnioski;

b. w punkcie 3. kosztami postępowania obciążyć wnioskodawcę i z tego tytułu zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 2 919,29 zł oraz nakazać ściągnąć od wnioskodawcy na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w (...)kwotę 9 280,91 zł

II. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 440 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Brygida Łagodzińska Michał Wysocki Agata Szlingiert

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. P. wniósł o ustanowienie na rzecz przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. na nieruchomościach stanowiących jego własność, położonych w: L. oznaczonej jako działki nr (...) o łącznej powierzchni 27,5395 ha, opisane w księdze wieczystej (...); w B. oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 33,4400 ha, opisaną w księdze wieczystej (...) i w D. oznaczonej jako działki nr (...) o łącznej powierzchni 88,9181 ha, opisane w księdze wieczystej (...) służebności przesyłu polegającej na prawie dostępu i dojazdu do sieci energetycznej w celu wykonywania prac budowlano-montażowych, eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych wymiany urządzeń i instalacji

oraz usuwania ewentualnych awarii, ograniczenie prawa do korzystania z nieruchomości obciążonej w strefie kontrolnej, tj. w obszarze wyznaczonym po obu stronach osi, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w których nie będzie podejmowana działalność mogąca mieć negatywny wpływ na trwałość i prawidłową eksploatację sieci elektroenergetycznej na nieruchomości za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 20 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami licznymi od dnia wymagalności roszczenia wskazanego w treści wezwania z dnia 10 lutego 2014r. do dnia zapłaty. Nadto wnioskodawca wniósł o zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Ostatecznie pismem z dnia 8 lipca 2019 r. tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności wnioskodawca domagał się kwoty 95 653 zł wraz z odsetkami ustawowymi: od kwoty 20 000 zł licznymi od dnia wymagalności roszczenia wskazanego w treści wezwania z dnia 10 lutego 2014r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 75 653 zł licznymi od dnia 8 lipca 2019r. do dnia zapłaty.

Uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. w P. w odpowiedzi na wniosek wniósł o oddalenie wniosku oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2020 r. Sąd Rejonowy w (...):

1. ustanowił na rzecz (...) Sp. z o.o. służebność przesyłu na nieruchomościach położonych:

a) w L., gmina R., stanowiącej działki nr (...) o łącznej powierzchni 27,5395 ha, opisane w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w (...) dla napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV o łącznej powierzchni pasa służebności 8.232 m², o przebiegu zobrazowanym na mapie stanowiącej załącznik do opinii biegłego L. N. z dnia 30 kwietnia 2019r., stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia,

b) w B., gmina R., stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 33,4400 ha, opisaną w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w (...) dla napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV o łącznej powierzchni pasa służebności 2.682 m², o przebiegu zobrazowanym na mapie stanowiącej załącznik do opinii biegłego L. N. z dnia 30 kwietnia 2019r., stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia,

c) w D., gmina R., stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 69,0581 ha, opisane w księdze wieczystej (...) Sądu Rejonowego w (...) dla napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia 0,4 kV o łącznej powierzchni pasa służebności 8.990 m⁽²⁾, o przebiegu zobrazowanym na mapie stanowiącej załącznik do opinii biegłego L. N. z dnia 30 kwietnia 2019r., stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia,

a której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomościach obciążonych i w przestrzeni nad powierzchnią tych nieruchomości wymienionych wyżej urządzeń przesyłowych oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonych w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem za jednorazowym wynagrodzeniem:

a) w kwocie 32 006 zł za ustanowienie służebności przesyłu na działkach nr (...), płatnym na rzecz wnioskodawcy wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, licznymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty,

b) w kwocie 10 428 zł za ustanowienie służebności przesyłu na działce nr (...), płatnym na rzecz wnioskodawcy wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, licznymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty,

c) w kwocie 34 953 zł za ustanowienie służebności przesyłu na działce nr (...), płatnym na rzecz wnioskodawcy wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, licznymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia do dnia zapłaty;

2. oddalił wniosek co do nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) położoną w D., objętą księgą wieczystą (...) Sądu Rejonowego w (...);

3. kosztami postępowania obciążył uczestnika postępowania i z tego tytułu zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz:

a) wnioskodawcy kwotę 4 297 zł, w tym kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

b) Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w (...) kwotę 9 280,91 zł tytułem zwrotu wydatków na opinie biegłych tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji:

Wnioskodawca M. P. jest właścicielem nieruchomości położonych: w: L. oznaczonej jako działki nr (...) o łącznej powierzchni 27,5395 ha, opisane w księdze wieczystej (...); w B. oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 33,4400 ha, opisaną w księdze wieczystej (...) i w D. oznaczonej jako działki nr (...) o łącznej powierzchni 88,9181 ha, opisane w księdze wieczystej (...). Podstawą nabycia własności wszystkich nieruchomości były umowy sprzedaży. Opisane działki w przeszłości stanowiły własność Skarbu Państwa – działki nr (...) do dnia 12 sierpnia 2008r., działka nr (...) do dnia 5 marca 2007r., a działka nr (...) do dnia 18 kwietnia 1995r. Przedmiotowe działki są obecnie wykorzystywane rolniczo. Nie są objęte aktualnie obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy R. działki są położone na obszarze oznaczonym jako tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W dniu 15 marca 1976r. Naczelnik Gminy R. wydał decyzję w sprawie zezwolenia na budowę napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV. Decyzja została wydana na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości i obejmowała zezwolenie na budowę linii B. – D. zgodnie z planem trasy zaakceptowanym przez (...) i (...) w O., udzielone Zakładom (...) – Zakładowi (...). W treści decyzji wskazano, iż linia przechodzić będzie przez nieruchomości prywatne stanowiące własność osób wymienionych w załączonym wykazie, a osobom upoważnionym przez (...) Zakład (...) przysługiwać będzie prawo dostępu do przewodów i urządzeń w celu wykonania czynności związanych z ich budową. W załączniku do opisanej decyzji wymieniona została m.in. działka nr (...) położona w D., stanowiąca wówczas własność Skarbu Państwa PGR. Przez działkę nr (...) w jej północno-wschodniej części przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych. Przez działki nr (...) w ich centralnej i północnej części przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych. Przez działki nr (...) (w południowej części) i (...) (w zachodniej części) przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych, a przez działkę nr (...) w jej południowej części także napowietrzna linia elektroenergetyczna niskiego napięcia 0,4 kV. Powierzchni pasa służebności na działce na poszczególnych działkach wynosi: na działkach (...) 232 m⁽²⁾, na działce nr (...) 682 m⁽²⁾, na działce nr (...) 990 m⁽²⁾. Obecnym właścicielem urządzeń przesyłowych jest uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.. W wyniku poprowadzenia przez nieruchomość opisanej infrastruktury przesyłowej doszło do ograniczenia możliwości jej zagospodarowania poprzez wprowadzenie stref ochronnych – pasów technologicznych dla urządzeń elektroenergetycznych. W konsekwencji zachodzi konieczność zachowania strefy ochronnej dla sieci elektroenergetycznych wolnej od zabudowy kubaturowej oraz nasadzeń drzew wysokich oraz zapewniającej prawidłową eksploatację wybudowanych urządzeń przesyłowych oraz bezpieczeństwo prac wykonywanych w ich sąsiedztwie. Wnioskodawca przy wykonywaniu prac polowych zmuszony jest omijać znajdujące się na działce linie elektroenergetyczne i składać maszyny, co znacznie spowalnia prace, obniża wydajność i generuje dodatkowe koszty. Trzeba zachowywać odstęp przy wykonywaniu prac polowych. Ponadto wnioskodawca nie może obsiać całego dostępnego terenu. Wartość prawa służebności przesyłu wynosi: dla działek nr (...) – 32 006 zł, dla działki nr (...) – 10 428 zł, a dla działki nr (...) – 34 953 zł. Pismem z dnia 10 lutego 2014r. wnioskodawca zwrócił się do uczestnika z wnioskiem o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem i odszkodowaniem za bezumowne korzystanie. Uczestnik odmówił zawarcia ugody i wypłaty odszkodowania, powołując się na to, że korzysta z nieruchomości w sposób legalny i w dobrej wierze. Stan faktyczny Sąd I instancji ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, opinii biegłych z dziedziny elektroenergetyki oraz geodezji i wyceny nieruchomości, a

także zeznań świadka W. O. i zeznań wnioskodawcy. Zgromadzone w aktach sprawy dowody z dokumentów Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne – nie były one kwestionowane przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł powodów, by czynić to z urzędu. Za przydatne dla poczynienia ustaleń faktycznych Sąd I instancji uznał opinie biegłych, za wyjątkiem opinii biegłego L. Ł.. W ocenie Sądu Rejonowego zastrzeżenia zgłoszone przez wnioskodawcę do opinii biegłego były uzasadnione. W szczególności trafne okazały się uwagi dotyczące przyjęcia zbyt małej szerokości pasa eksploatacyjnego, nieuwzględnienia położenia części linii w bliskości linii lasu, konieczności zachowania odpowiedniej odległości przy korzystaniu z maszyn rolniczych i gabarytów tych maszyn. Zdaniem Sądu I instancji słusznie wnioskodawca podniósł, iż posadowienie linii uniemożliwia uprawę gruntu w pobliżu urządzeń przesyłowych z uwagi na wielkość maszyn rolniczych. W ocenie Sądu Rejonowego pozostałe opinie były wiarygodne i stanowiły podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Biegły z dziedziny elektroenergetyki określił szerokość pasa służebności. Biegły z dziedziny wyceny nieruchomości i geodezji opisał przebieg urządzeń na nieruchomości objętej wnioskiem, wyliczył wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności oraz sporządził mapę z zaznaczeniem przebiegu służebności na nieruchomości wnioskodawcy. Opinie były kompletne, nie zawierały luk i błędów logicznych, wykonane zostały w sposób fachowy i zgodny ze standardami obowiązującymi biegłych. Jednocześnie Sąd Rejonowy podkreślił, że na zastrzeżenia zgłoszone do opinii obaj biegli wyczerpująco odpowiedzieli w opiniach uzupełniających. Sąd I instancji dał także wiarę zeznaniom świadka i wnioskodawcy, albowiem były rzeczowe i spójne. Na wstępie rozważań prawnych Sąd Rejonowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 305⁽¹⁾ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49§1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Zgodnie z art. 305⁽²⁾ § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu. Urządzenia, o których mowa w przywołanym przepisie art. 49 § 1 k.c. to urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należące do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa. Z kolei w myśl art. 305⁽⁴⁾ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Jak wskazuje się w orzecznictwie właściciel nieruchomości może złożyć wniosek, o którym mowa w 305⁽²⁾ § 2 k.c. także wówczas, gdy jedyną przyczyną odmowy zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu jest spór co do wysokości wynagrodzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2010r., III CZP 66/10, LEX nr 621345). Zgodnie z art. 626 § 3 k.p.c. w sprawach o ustanowienie służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy § 1 i 2, dotyczące ustanowienia służebności drogi koniecznej. Ten ostatni przepis stanowi, że przed wydaniem postanowienia o ustanowieniu drogi koniecznej sąd powinien przeprowadzić dowód z oględzin nieruchomości, chyba że okoliczności istotne dla wytyczenia drogi koniecznej są niesporne i niewątpliwe albo że przeprowadzenie dowodu z innych przyczyn nie jest potrzebne. Odnosząc powyższe do realiów rozpatrywanej sprawy Sąd Rejonowy podkreślił, że w świetle zgromadzonych w aktach dokumentów nie mogło budzić wątpliwości, że wnioskodawca – jako właściciel nieruchomości opisanych we wniosku – był legitymowany do wystąpienia z żądaniem ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem. Za spełnione Sąd Rejonowy uznał także pozostałe określone w cytowanych wyżej przepisach przesłanki żądania ustanowienia służebności. Sąd I instancji podkreślił, że jako bezsporne było, iż urządzenia sieci elektroenergetycznych znajdujące się na nieruchomościach wnioskodawcy stanowiły własność uczestnika, a – w związku z odmową zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu – wnioskodawca miał otwartą drogę do wystąpienia ze stosownym wnioskiem do sądu. W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania zgłosił dwa zarzuty. Pierwszy z nich – który, w razie jego skuteczności, czynił jednocześnie bezprzedmiotowym drugi z zarzutów (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014r., III CZP 87/13, Legalis nr 797812) – sprowadzał się do twierdzenia, że uczestnik posiada tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy. Na poparcie powyższego uczestnik powołał się na decyzję Naczelnika Gminy R. z dnia 15 marca 1976r., wydaną na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, która zezwalała (...) – (...) na budowę linii B. – D. zgodnie z planem trasy zaakceptowanym przez (...) i (...) w O.. Decyzja została wydana w związku z wnioskiem o wydanie decyzji zezwalającej na założenie napowietrznej linii elektroenergetycznej 15 kV. Wskazano w niej, że opisana linia będzie

przebiegać przez nieruchomości prywatną stanowiącą własność osób według załączonego wykazu. W wykazie tym wymieniono objętą niniejszym wnioskiem działkę nr (...) położoną w D., stanowiącą wówczas własność Skarbu Państwa – PGR. Drugi z zarzutów dotyczył nabycia przez zasiedzenie prawa służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, co miało nastąpić, przy założeniu dobrej wiary, na rzecz Skarbu Państwa w 1986r., a ewentualnie na rzecz poprzednika prawnego uczestnika – w 2006r. Analizując podniesione zarzuty Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik wykazał, iż posiada tytuł prawny, ale jedynie co do działki nr (...) położonej w D.. Wnioskodawca nie kwestionował, iż opisana decyzja dotyczy tej działki (por. pismo z dnia 8 września 2014r. na k. 129). Jednocześnie Sąd Rejonowy w tym zakresie powołał na utrwalony w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości jest tytułem prawnym dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości. Decyzja taka stanowi każdorazowo tytuł prawny wobec każdorazowego właściciela nieruchomości. Wskazuje się jednocześnie, że sąd powszechny związany jest ostateczną decyzją administracyjną. Związanie to polega na zobowiązaniu sądu do uwzględnienia przy dokonywaniu ustaleń stworzonego przez tę decyzję stanu prawnego. Decyzja taka ma moc wiążącą, nawet jeśli dotknięta jest wadami, dopóki nie zostanie usunięta z obrotu przez stwierdzenie jej nieważności w trybie i na zasadach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego. W opisanej decyzji wskazano jakiej linii ona dotyczy oraz których nieruchomości. Wnioskodawca nie sformułował zarzutów, które mogłyby ewentualnie zmierzać do podważenia przedmiotowej decyzji. Co do drugiego z zarzutów, który mógłby ewentualnie odnieść skutek co do pozostałych działek objętych wnioskiem, to Sąd Rejonowy podzielił stanowisko wnioskodawcy, iż zarzut ten był chybiony. Sąd I instancji wyjaśnił, że uczestnik powoływał się na istnienie dobrej wiary, podnosząc, iż spełnił wymogi formalnoprawne konieczne do przeprowadzenia inwestycji i postawienia urządzeń. Sąd Rejonowy stwierdził, że jednak okoliczności tej uczestnik nie wykazał. Z dokumentów dołączonych do odpowiedzi na wniosek nie sposób stwierdzić, iż dotyczą one działek należących do wnioskodawcy. Uczestnik nie sprecyzował także z jaką konkretnie datą miało dojść do nabycia służebności w 1986 bądź 2006 roku. W uzasadnieniu wyroku z dnia 3 kwietnia 2009r. w sprawie II CSK 400/08 Sąd Najwyższy zauważył, że jeżeli nawet założyć, że względu na obowiązującą w tym czasie zasadę jednolitej własności państwowej (art. 128 k.c.), że przedsiębiorstwo energetyczne podjęło czynności budowy urządzeń przesyłowych w dobrej wierze i korzystało z tych urządzeń jako należących do Skarbu Państwa, to przymiot dobrej wiary rozumianej, jako błędne, ale usprawiedliwione w danych okolicznościach przeświadczenie posiadacza służebności o przysługującym mu prawie do korzystania z cudzej nieruchomości, w zakresie rozszczeń uzupełniających, musi obejmować cały okres eksploatacji urządzeń, także wtedy, gdy zmienił się właściciel nieruchomości, na których zostały założone urządzenia przesyłowe. Dobra wiara w chwili stawiania urządzeń nie oznacza powstania po stronie przedsiębiorstwa energetycznego prawa do korzystania z nieruchomości skutecznego wobec każdorazowego jej właściciela, odpowiadającego treści służebności przesyłowej. Zaniechanie rozwiązania tych kwestii, czy to w drodze administracyjnej np. na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, który w niektórych wypowiedziach piśmiennictwa i judykatury stanowił podstawę swoistej służebności publicznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2002r., II KKN 1316/00), czy to w drodze czynności prawnej, w związku ze zm. własnościowymi, ustanawiającej odpowiednio ukształtowaną służebność jako ograniczone prawo rzeczowe (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, co do możliwości nabycia przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu art. 305⁽¹⁾ – 305⁽⁴⁾ k.c. w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa) oznacza brak tytułu prawnego do dalszego ingerowania w sferę cudzej własności. W ocenie Sądu Rejonowego na podstawie zeznań świadka i przedłożonych dokumentów nie można w niebudzący wątpliwości sposób ustalić kiedy oddano do eksploatacji urządzenia znajdujące się na nieruchomościach wnioskodawcy i kiedy zakończyła się ich modernizacja. Stąd podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia nie mógł odnieść pożądanego skutku. Jako chybiony Sąd Rejonowy uznał także zarzut nadużycia prawa podmiotowego. Sąd I instancji nie dopatrzył się przesłanek przemawiających za uwzględnieniem tego zarzutu. Okoliczność, iż sieci przesyłowe służą potrzebom odbiorców energii, a częstokroć także samego właściciela nieruchomości nie może przemawiać za uznaniem, iż wystąpienie z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu stanowi nadużycie prawa podmiotowego. Sąd Rejonowy uznał, że pas służebności określony przez biegłego z dziedziny elektroenergetyki Z. M., zakres służebności określony przez biegłego z dziedziny wyceny nieruchomości i zobrazowany na mapie sporządzonej przez geodetę jest zgodny

z art. 287 i 288 k.c., które to przepisy na mocy odesłania z art. 305⁽⁴⁾ k.c. stosuje się odpowiednio. W myśl art. 287 k.c. zakres służebności gruntowej i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według zasad współżycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. Zgodnie zaś z art. 288 k.c. służebność gruntowa powinna być wykonywana w taki sposób, żeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej. Mając na względzie powyższe, Sąd I instancji ustanowił na rzecz uczestnika postępowania na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawcy oznaczonych jako działki nr (...) służebność przesyłu, której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomościach obciążonych i w przestrzeni nad powierzchnią tych nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci sieci elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV i niskiego napięcia 0,4 kV oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonych w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem. Za ustanowienie służebności Sąd Rejonowy przyznał jednorazowe wynagrodzenie w wysokości wyliczonej przez biegłego L. N. w opinii zasadniczej, uznając za zasadne przyjęcie wielkości współczynnika „k” pierwotnie wyliczonego przez biegłego. Wynagrodzenie to uwzględnia wszystkie istotne czynniki, tj. wartość nieruchomości (nie może być wyższe od tej wartości), charakter i trwałość obciążenia, jego uciążliwość i wpływ jaki wywiera na sposób korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także jest proporcjonalne do stopnia ingerencji w treść prawa własności. Przywołane kryteria – wobec braku ustawowej regulacji w tym zakresie – zostały wypracowane w orzecznictwie. Sąd I instancji podkreślił, że wynagrodzenie należy się właścicielowi nieruchomości obciążonej za samo ustanowienie służebności, ma zrekompensować ograniczenie w korzystaniu z niej, przy uwzględnieniu stopnia ingerencji w prawo własności, i jest niezależne od poniesienia szkody. Jeżeli właściciel poniósł szkodę, powinien to udowodnić, a doznany uszczerbek majątkowy musi być wzięty pod uwagę przy ustalaniu „odpowiedniego” wynagrodzenia. Przy czym Sąd Rejonowy podkreślił, że uwzględniać należy, czy urządzenia przesyłowe służą także zaspokojeniu potrzeb właściciela nieruchomości obciążonej i wówczas ewentualnie odpowiednio je pomniejszać. Przy wyborze charakteru wynagrodzenia trzeba mieć na względzie okoliczności sprawy i interes stron. Zwraca się także uwagę, że w ustawie mowa o ustanowieniu służebności przesyłu „za wynagrodzeniem”, a nie „za odszkodowaniem”. Oznacza to, że wolą ustawodawcy nie było wyłącznie wyrównanie uszczerbku, jaki następuje w majątku właściciela nieruchomości obciążonej wskutek ustanowienia służebności przesyłu. Pojęcie wynagrodzenia jest szersze niż pojęcie odszkodowania. W razie powstania szkody, fakt ten musi być brany pod uwagę przy określeniu wysokości należnego wynagrodzenia, choć należy się ono właścicielowi nieruchomości obciążonej także wtedy, gdy żadnej szkody nie poniósł. Natomiast na właścicielu, który powołuje się na szkodę wyrządzoną mu na skutek obciążenia jego nieruchomości służebnością przesyłu, ciąży dowód zgodnie z regułą art. 6 k.c. Roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem pozwala zrealizować ten sam interes, co roszczenie o naprawienie szkody z powodu pogorszenia rzeczy, a ten sam interes nie może być zaspokajany podwójnie. Z uwagi na zastrzeżenia uczestnika do opinii biegły sporządził opinię uzupełniającą, w której przedstawił wyliczenie wynagrodzenia przy wielkości współczynnika „k” 0,3. Zaznaczył jednocześnie, że współczynnik określony w opinii zasadniczej został przyjęty na poziomie 0,48 na podstawie własnej analizy biegłego i jego wieloletniego doświadczenia. Wyjaśnienia biegłego w tym zakresie zawarte na str. 18-22 opinii głównej Sąd uznał za przekonujące. Mając na względzie powyższe Sąd I instancji ustanowił służebność przesyłu, zasądzając na rzecz wnioskodawcy jednorazowe wynagrodzenie w łącznej kwocie 77 387 zł, przy czym ujęto je osobno co do każdej z nieruchomości, których dotyczyły wnioski. O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. Sąd wziął pod uwagę, iż postanowienie ustanawiające służebność przesyłu ma charakter konstytutywny, stąd odsetki za opóźnienie mogą być liczone dopiero od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia – do dnia zapłaty. Z przytoczonych wyżej względów Sąd I instancji oddalił żądanie co do działki nr (...) położonej w D., uznając, że uczestnik wykazał, iż posiada tytuł prawny do korzystania z niej. O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520§2 k.p.c., uznając, że interesy uczestników w niniejszej sprawie były sprzeczne. W tym zakresie Sąd I instancji wyjaśnił, że wprawdzie częściowo żądanie zostało oddalone, ale dotyczyło to tylko jednej z działek. Na koszty te składały się opłata od wniosku w kwocie 40 zł (poniesiona przez wnioskodawcę), koszty opinii biegłych w łącznej wysokości 15 943,20 zł (poniesione przez wnioskodawcę do kwoty 4 000 zł, uczestnika do kwoty 2 662,29 zł, pozostała część zaliczki w wysokości 337,71 zł zostanie uczestnikowi zwrócona) oraz tymczasowo przez Skarb Państwa do kwoty 9 280,91 zł, a także wynagrodzenie pełnomocnika wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa, które wyniosło 257 zł. Wynagrodzenie to zostało ustalone na podstawie §8

pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Kosztami tymi w całości obciążono uczestnika postępowania, zasądzając na rzecz wnioskodawcy kwotę 4 297 zł w tym kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w (...) kwotę 9 280,91 zł tytułem wydatków na opinie biegłych tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa.

Apelację od postanowienia wniósł uczestnik postępowania zaskarżając orzeczenie w części, w zakresie punktu 1 i 3. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie:

I. prawa procesowego:

1. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 231 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że na podstawie przedłożonych dokumentów nie można ustalić kiedy oddano do eksploatacji urządzenia znajdujące się na nieruchomości wnioskodawcy oraz kiedy zakończyła się ich modernizacja oraz nie wynika z niej, iż dotyczy urządzeń znajdujących się na nieruchomości wnioskodawcy, sytuacji w której z przedłożonych dokumentów m.in. decyzji o zatwierdzeniu planu realizacyjnego z dnia 20 września 1974 r., protokołu odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji robót inwestycyjnych i po kapitalnym remoncie, planu sytuacyjnego linii średniego napięcia, protokołów odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji wstępnej/właściwej linii energetycznej pochodzących z roku 1976, protokołów zdawczo odbiorczych-linii energetycznej z roku 1993, wynika, że dotyczą nieruchomości w miejscowości D., a zatem również nieruchomości obecnie należącej do wnioskodawcy oraz wynika, w jakim roku oddano do eksploatacji urządzenia (świadczy o tym chociażby sam tytuł protokołów), co w konsekwencji miało wpływ na wynik postępowania poprzez nieuwzględnienie podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności,

2. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 231 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że na podstawie zeznań świadka nie można ustalić kiedy oddano do eksploatacji urządzenia znajdujące się na nieruchomości wnioskodawcy i kiedy zakończyła się ich modernizacja sytuacji w której z zeznań świadka wynika, że urządzenia znajdujące się w okolicy transformatora nr 03- (...) powstały w latach 60, co w konsekwencji miało wpływ na wynik postępowania poprzez nieuwzględnienie podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności,

3. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 231 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i uznanie, że na podstawie opinii biegłego sądowego L. Ł. nie można poczynić ustaleń faktycznych, w sytuacji w której opinia biegłego sądowego była w pełni spójna, jasna, logiczna oraz w sposób niebudzący wątpliwości wyjaśniała zwłaszcza kwestie dotyczącą ustalenia przez biegłego pasa służebności przesyłu, co w konsekwencji miało wpływ na wynik postępowania poprzez ustalenie zawyżonej powierzchni pasa służebności przesyłu,

Apelujący zarzucił, że Sąd nie ustalił istotnych dla rozstrzygnięcia faktów:

1. linie średniego napięcia oraz linia niskiego napięcia zostały wybudowane w latach 60 XX wieku,
2. iż w roku 1976 zakończył się remont linii średniego napięcia oraz linii niskiego napięcia,
3. linie średniego napięcia oraz linia niskiego napięcia zostały w roku 1976 oddane do eksploatacji.

Apelujący wskazał, że Sąd niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy uznał, że:

4. z przedłożonej dokumentacji nie wynika, iż dotyczy ona urządzeń znajdujących się na nieruchomości wnioskodawcy,

5. na podstawie przedłożonej dokumentacji nie można ustalić kiedy oddano do eksploatacji urządzenia znajdujące się na nieruchomości wnioskodawcy oraz kiedy zakończyła się ich modernizacja

6. stopień współkorzystania przez uczestnika w nieruchomości wnioskodawcy wynosi 48% (tj. ustalenie współczynnika współkorzystania na poziomie $k=0/48$)

7. powierzchnia pasa służebności przesyłu wynosi 19 904 m²

II. prawa materialnego:

1. art. 292 k.c., art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c., art. 352 k.c. oraz art. 305¹ k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuznanie, że doszło do zasiedzenia służebności przesyłu w zakresie linii średniego i niskiego napięcia,

2. naruszenie art. 305¹ k.c. oraz 305² §2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem, w sytuacji w której uczestnik zasiedział służebność przesyłu, a zatem nie mogło dojść do jej ustanowienia za wynagrodzeniem,

3. art. 305¹ k.c. i art. 305² § 1 i 2 k.c. poprzez jego błędną zastosowanie i ustalenie zawyżonej powierzchni pasa służebności i nadmierne obciążenie nieruchomości wnioskodawcy oraz ustalenie zawyżonego stopień współkorzystania przez uczestnika w nieruchomości wnioskodawcy,

4. art. 197 k.c. w zw. z art. 305¹ k.c. i art. 305² § 1 i 2 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i ustalenie, że wnioskodawca oraz uczestnika korzystać będzie z nieruchomości w przyszłości w niemalże równym stopniu [ustalenie współczynnika współkorzystania na poziomie 0,48, tj. w 48%].

Z powołaniem na powyższe apelujący wniósł o oddalenie wniosku w całości oraz o obciążenie wnioskodawcy w całości kosztami postępowania, w tym zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa procesowego, w tym opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zmianę skarżonego postanowienia w ten sposób, iż wynagrodzenie za ustanowienie służebności zostanie określone przy przyjęciu współczynnika współkorzystania k na poziomie 0,3 oraz przy przyjęciu powierzchni pasa służebności określonego przez biegłego sądowego L. Ł. oraz obciążenie wnioskodawcę w całości kosztami postępowania, w tym zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa procesowego, w tym opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Sąd Okręgowy jako do pierwszego odniesie się zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu (bądź służebności gruntowej o treści służebności przesyłu) jako zarzutu najdalej idącego.

Sąd Okręgowy zauważa, iż obecnie służebność przesyłu jest uregulowana w przepisach art. 305¹ – 305⁴ k.c. Wskazane przepisy zostały dodane w wyniku nowelizacji kodeksu cywilnego dokonanej ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2008, Nr 116, poz. 731), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Do tej daty w polskim prawie funkcjonowały tylko dwa rodzaje służebności: gruntowe i osobiste, a dopiero po tej dacie pojawiła się służebność przesyłu jako trzeci rodzaj służebności. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. np. uchwała z 30 sierpnia 1991 r., III CZP 73/91, OSNC 1992/4/53; uchwała z 10 stycznia 2002 r., II CKN 639/99,

uchwała z 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; uchwała z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, niepub.). Przyjmuje się, że w wyniku posiadania urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe, zarówno w imieniu Skarbu Państwa (przed dniem 1 lutego 1989 r.), jak i w imieniu własnym po tej dacie, może dojść do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i służebności przesyłu w rozumieniu art. 305¹ k.c. – w zależności od tego, kiedy upłynął okres posiadania niezbędny do zasiedzenia tego prawa. Niewątpliwie zbliżony charakter tych praw uzasadnia bowiem przyjęcie, że posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jak i posiadanie służebności, może łącznie prowadzić do nabycia tego ostatniego przez zasiedzenie. W istocie bowiem, sytuacja faktyczna posiadacza w przypadku realizacji obu tych uprawnień jest identyczna i polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r., I CSK 11/05, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 108/10, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64). Podstawę prawną orzeczenia stwierdzającego zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu stanowi art. 172 k.c. stosowany odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 292 zd. 2 k.c. Odpowiednie stosowanie oznacza konieczność spełnienia przez posiadacza służebności przesłanek określonych w art. 172 k.c. ale z odpowiednią modyfikacją uwzględniającą specyfikę posiadania służebności i przesłanki nabycia służebności gruntowej określone w art. 292 zd. 1 k.c.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy uznał, że nie zostały spełnione przesłanki do zasiedzenia służebności przesyłu (bądź służebności gruntowej o treści służebności przesyłu). Sąd Okręgowy nie podzielił powyższego stanowiska.

Przede wszystkim zauważyć należy, że co do daty posadowienia urządzeń przesyłowych Sąd pierwszej instancji nie poczynił żadnych ustaleń faktycznych, wskazał jedynie w rozważaniach prawnych, że nie można w sposób niebudzący wątpliwości ustalić kiedy oddano do eksploatacji urządzenia znajdujące się na nieruchomościach wnioskodawcy i kiedy zakończyła się ich modernizacja. Wbrew twierdzeniom Sądu pierwszej instancji okoliczność załączenia urządzenia przesyłowego pod napięcie (oddania do eksploatacji) nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia zarzutu zasiedzenia. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonego w postanowieniu z dnia 24 maja 2013r. sygn. akt V CSK 287/12, służebność przesyłu może polegać na obciążeniu nieruchomości na rzecz przedsiębiorcy, który nie tylko jest właścicielem urządzenia służącego do przesyłania między innymi energii elektrycznej, ale także na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować takie urządzenie. Odpowiednie stosowanie przepisu art. 292 k.c. polega na tym, że o początku posiadania przesyłu nieruchomości przez przedsiębiorcę, który wchodzi na grunt w celu wybudowania urządzenia służącego do przesyłania energii elektrycznej można mówić już w chwili gdy zajmuje on cudzy grunt w celu rozpoczęcia budowy takiego urządzenia. Skoro, zgodnie z art. 305¹ k.c., nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy prawem do korzystania z niej w oznaczonym zakresie, także wtedy gdy przedsiębiorca zamierza dopiero wybudować urządzenia do przesyłania energii elektrycznej, to faktyczne władanie nieruchomością w celu wybudowania takich urządzeń, niewątpliwie spełnia wymogi określone w art. 292 k.c., stosowanego odpowiednio do służebności. Tym samym data oddania urządzenia do eksploatacji nie miała znaczenia w sprawie.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy uczestnik w odpowiedzi na wniosek wskazał, że na nieruchomościach wnioskodawcy w miejscowości B. na działce nr (...) znajdują się słupy i linia średniego napięcia SN-15 kV R.- K., odgałęzienie do miejscowości B., w miejscowości L. na działce (...) znajdują się słupy i linia średniego napięcia SN – 15 kV R. – R., odgałęzienie kierunek D. oraz L. PGR, na działce (...) znajdują się słupy i linia średniego napięcia SN-15 kV R. –R. odgałęzienie kierunek D. oraz na działce nr (...) znajdują się słupy znajdują się słupy i linia średniego napięcia SN-15 kV R. –R. odgałęzienie kierunek D. (...) oraz linia niskiego napięcia nn – 0,4 kV zasilana ze stacji D. „(...)”. Uczestnik wskazał, że urządzenia zostały wybudowane i podłączone do napięcia w latach 60 – tych XX wieku, natomiast w 1976 roku został przeprowadzony kapitalny remont, który zmienił stan ich posiadania, kolejna modernizacja w 1993 roku dotycząca linii SN-15 kV R. –R. odgałęzienie kierunek D. oraz linia nn-0,4 kV w miejscowości D. nie wpłynęła na stan oraz zakres posiadanych urządzeń. Wnioskodawca w piśmie z dnia 8 września 2014 roku podniósł, że z twierdzeń uczestnika ani z przedłożonych dokumentów nie wynika kiedy

urządzenia zostały wybudowane i podłączone do napięcia, a rozpoczęcie posiadania zdaniem wnioskodawcy należy wiązać z przystąpieniem do eksploatacji, status urządzeń przesyłowych w myśl art. 292 k.c. urządzenia przesyłowe uzyskują dopiero z chwilą trwałego połączenia z siecią. Jak wyżej wskazano moment podłączenia do sieci nie ma znaczenia. Wnioskodawca również nie zaprzeczył, że linie zostały wybudowane w latach 60 – tych XX wieku oraz że została przeprowadzona modernizacja linii w 1976 roku, która miała wpływ na jej przebieg, a jedynie podniósł, że z dokumentów nie wynika kiedy urządzenia zostały wybudowane.

Zauważyć należy, że przez działkę nr (...) w jej północno-wschodniej części przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych R. – K. – odgałęzienie do B.. Przez działki nr (...) w ich centralnej i północnej części przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych R. – R. odgałęzienie w kierunku D.. Przez działki nr (...) (w południowej części) i (...) (w zachodniej części) przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV na słupach betonowych R. – R. odgałęzienie do stacji 15/0,4 kV D. C (oznaczonej: (...) P (...)), a przez działkę nr (...) w jej południowej części także napowietrzna linia elektroenergetyczna niskiego napięcia 0,4 kV wyprowadzona ze stacji 15/0,4 kV (...) (oznaczonej: (...) P (...)) – (k. 181v). Z opinii biegłego L. Ł. wynika, że w przypadku urządzeń będących przedmiotem opinii, główny punkt zasilania obszaru stanowi stacja 110/15kV R.. (...) ta jest wymieniona pod pozycją 330 załącznika nr 1b znajdującego się na k. 109 akt sprawy. Biegły wskazał również, że ze stacji 110.15 kV R. są wyprowadzone będące przedmiotem opinii linie średniego napięcia 15 kV R. – R. oraz R. – K. (k. 182v). W tym kontekście dodatkowo wskazać należy, że urządzenia przesyłowe zgrupowane są w rejonach energetycznych, w skład których wchodzi Główny Punkt Zasilania (...). Następnie z Głównych Punktów Zasilania wychodzą linie średniego napięcia (15kV), które dochodzą do części odbiorców oraz do stacji transformatorowych, oraz z których wychodzą linie niskiego napięcia (0,4 kV) i które zasilają odbiorców indywidualnych i końcowych.

Na rozprawie w dniu 6 listopada 2014 r. świadek W. O. potwierdził, że znajdujące się w aktach sprawy mapy na k. 60 i 61 przedstawiają teren działalności przystanku energetycznego w R.. Na pierwszej mapie widać odgałęzienie do B., a na drugiej główną linię K.. Działka wnioskodawcy znajduje się natomiast w okolicach stacji transformatorowej nr (...) (...), przy której linie powstały w latach 60-tych. Jednocześnie z ustaleń Sądu I instancji wynika, że w dniu 15 marca 1976 r. Naczelnik Gminy R. wydał decyzję w sprawie zezwolenia na budowę napowierzchniej linii elektroenergetycznej 15 kV. Decyzja została wydana na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości i obejmowała zezwolenie na budowę linii B. – D. zgodnie z zaakceptowanym planem trasy. W treści decyzji wskazano, iż linia przechodzić będzie przez nieruchomości w załączonym wykazie, w którym wymieniona została działka nr (...) położona w D. (co do której Sąd pierwszej instancji uznał, że uczestnik wykazał posiadanie do niej tytułu prawnego). Z decyzją z 15 marca 1976 r. należy wiązać powstanie linii energetycznej przebiegającej przez należącą obecnie do wnioskodawcy działkę nr (...). Zgodnie z opinią biegłego L. Ł. jest to jedna z dwóch linii będących przedmiotem opinii, a mianowicie linia średniego napięcia 15 kV R. – R., wyprowadzona ze stacji 110.15 kV R.. Przy czym linia średniego napięcia 15 kV R. – R. _ przebiega również przez działki nr (...). Odnosząc się natomiast do drugiej z linii średniego napięcia 15 kV R. – K. _ która również jest wyprowadzona ze stacji 110.15 kV R. linia ta nie przebiega przez działkę nr (...), brak jednak podstaw do odmowy przyznania wiarygodności zeznaniom świadka, że powstała w podobnych latach, jak linia średniego napięcia 15 kV R. – R.. Napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV R. – K. – odgałęzienie do B. przebiega przez należącą do wnioskodawcy działkę nr (...) w B., która położona jest w pobliżu działki nr (...) w B., które to działki wymienione są w załączniku do wspomnianej decyzji z dnia 15 marca 1976 r. Naczelnika Gminy R.. Oceniając zatem zeznania świadka W. O. w kontekście przebiegu linii, który jak wskazał linię główną K. przedstawia mapa znajdująca się w aktach sprawy na k. 61 oraz treści załącznika do decyzji z dnia 15 marca 1976 r. można wyprowadzić wniosek, że linia średniego napięcia 15 kV R. – K. powstała w podobnych latach, jak linia średniego napięcia 15 kV R. – R.. Przy czym podkreślenia wymaga, że świadek ten jest od 1986 r. pracownikiem uczestnika, a obecnie kierownikiem posterunku energetycznego w R.. Zatem z całą pewnością dysponuje odpowiednią wiedzą na temat znajdujących się w tym rejonie linii przesyłowych, w tym materiału z jakiego zostały wykonane i na tej podstawie w sposób wiarygodny jest wskazać przybliżone lata w których zostały one wybudowane. Sąd pierwszej instancji pominął nadto zeznania wnioskodawcy, który zeznał, że wprawdzie nie zna dokładnej daty powstania linii, ale powstały one w latach 60 – 70 tych XX wieku. A zatem sam wnioskodawca potwierdził wybudowanie tych linii

najpóźniej w latach 70 – tych. Przy czym skoro sam uczestnik przyznał wykonanie modernizacji w 1976 roku (i dołączył do dokumenty potwierdzające wykonywanie prac), które miały wpływ na przebieg linii, to od tej daty liczyć należy okres zasiedzenia.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy istotnym był fakt, że nieruchomości objęte wnioskiem były w chwili posadowienia urządzeń przesyłowych własnością Skarbu Państwa. Wynika to z pisma Agencji Nieruchomości Rolnych z dnia 15 października 2014 roku, w którym wskazano również kiedy nieruchomości zostały przejęte do Zasobu Agencji oraz kiedy zostały sprzedane. Zdarzenia te miały miejsce w latach 90 –tych, jedynie sprzedaż nieruchomości w skład której wchodziły działki nr (...) (powstały one z jednej działki (...)) nastąpiła w 2008 roku. Wskazać należy, że władanie cudzą nieruchomością przez Skarb Państwa, w tym uzyskane w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia. Korzystanie z cudzej nieruchomości przez przedsiębiorstwa państwowe, winno być oceniane na podstawie przepisów prawa cywilnego, w tym art. 336-352 k.c. Przepisy te miały zastosowanie do wszystkich podmiotów z takim ograniczeniem, że do wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) nowelizującej przepis art. 128 k.c., przedsiębiorstwa państwowe nie mogły być podmiotami praw rzeczowych, lecz wykonywały je w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Dopiero znowelizowanie art. 128 k.c. umożliwiło państwowym osobom prawnym nabywanie własności nieruchomości i ograniczonych praw rzeczowych nie do zasobu Skarbu Państwa, lecz do własnego majątku. Tym samym, jeśli nawet przedsiębiorstwo państwowe, jako osoba prawna wykonywało przed 1 lutego 1989 r. na cudzej nieruchomości akty władania świadczące o posiadaniu nieruchomości w zakresie treści służebności to podmiotem, na rzecz którego akty te należało zaliczyć ze skutkiem w postaci nabycia służebności był Skarb Państwa. Przedsiębiorstwo państwowe mogło nabyć służebność do swego majątku zatem dopiero po dniu 1 lutego 1989 r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie przez zasiedzenie na rzecz przedsiębiorcy służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu i okres występowania na nieruchomości, przed dniem wejścia w życie powyższych przepisów, stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu, podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (vide: chwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139; postanowienie z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 525/12, niepubl.). W zależności od tego zatem, kiedy upływałby termin zasiedzenia przedmiotem oceny Sądu może być to, czy przedsiębiorca nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu określoną w art. 305¹-305⁴ k.c., czy też służebność gruntową odpowiadającą służebności przesyłu. Przy czym zgodnie z art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa, (jako poprzednika w posiadaniu), o ile zostaną spełnione wskazane w tym przepisie przesłanki.

Zgodnie z tzw. tradycyjną koncepcją dobrej wiary, odniesioną do posiadania służebności, objęcie posiadania służebności następuje w dobrej wierze, jeżeli posiadacz włada cudzą nieruchomością w błędnym, ale usprawiedliwionym przekonaniu, że przysługuje mu tytuł prawny do korzystania z niej w zakresie treści służebności (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15 OSNC 2016, Nr 12, poz. 139 i z dnia 8 grudnia 2016 r., IIICZP 86/16 OSNC 2017, Nr 9, poz. 98). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 25 września 2020 roku stwierdził, że znaczenie ma fakt, że urządzenia powstawały na gruntach Skarbu Państwa i były eksploatowane przez przedsiębiorstwo państwowe przez szereg lat za zgodą Skarbu Państwa i bez jego sprzeciwu. Fakt ten nie jest obojętny z punktu widzenia dobrej wiary posiadacza służebności, ponieważ współkształtuje okoliczności, w których doszło do objęcia służebności w posiadanie. Sąd Najwyższy wskazał, że w świetle celów, które stały u podstaw przekształceń własnościowych dotyczących sytuacji majątkowej przedsiębiorstw państwowych, jako irracjonalne trzeba przy tym oceniać rozwiązanie, które nakładało na przedsiębiorstwa z branży przesyłowej ciężar ubiegania się o niezwłoczne zawarcie ze Skarbem Państwa niezliczonych umów uprawniających do częściowego korzystania z nieruchomości będących jego własnością, z których uprzednio przedsiębiorstwa te korzystały w pełni legalnie i korzystanie z których było nieodzowne do prowadzenia przez nie działalności gospodarczej zgodnie z celami dokonanego uwłaszczenia i z wykorzystaniem uzyskanych na własność urządzeń. W rozpoznawanej sprawie chwilą, w której należy badać dobrą lub złą wiarę posiadacza jest chwila, od której stał się on posiadaczem samoistnym w zakresie służebności odpowiadającej służebności przesyłu i mógł rozpocząć posiadanie tej służebności prowadzące do jej zasiedzenia na swoją rzecz. Rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia

należy liczyć od dnia 1 października 1990 r. (przy czym zaliczeniu do okresu posiadania podlega okres władania przez Skarb Państwa), a zatem decyduje dobra lub zła wiara poprzednika prawnego wnioskodawcy w tym okresie. Ponieważ jednak dobra lub zła wiara posiadacza jest faktem ustalającym charakter stanu jego świadomości, a na stan świadomości mają wpływ nie tylko okoliczności istniejące w chwili obejmowania nieruchomości w posiadanie samoistne lecz również okoliczności istniejące wcześniej, w okresie, gdy nie był jeszcze posiadaczem lecz w innym charakterze władał nieruchomością, także te okoliczności powinny być brane pod uwagę przy ocenie świadomości posiadacza. Chodzi o świadomość przedsiębiorstwa w chwili objęcia nieruchomości w posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu. W ramach konstrukcji jednolitej własności państwowej, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe jednostki organizacyjne, choćby posiadały osobowość prawną, jedynie dzierżyły mienie państwowe, czyniąc od momentu samego objęcia, w dobrej wierze. Podobny pogląd został wyrażony w orzeczeniu z dnia 16 grudnia 2015 r. (IV CSK 132/15), gdzie wskazano, że o dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje chwila uzyskania posiadania, późniejsze zmiany jego świadomości pozostają bez wpływu na tę ocenę (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2003 r. III CZP 35/03, niepubl.). W rozpoznawanej sprawie chodzi o świadomość przedsiębiorstwa, które w chwili objęcia nieruchomości w posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu nie było już przedsiębiorstwem państwowym, ale wiedziało, że urządzenia przesyłowe, z których cały czas korzysta, bez sprzeciwu kogokolwiek, zostały zbudowane, w ramach realizacji zadań państwowych, na nieruchomości Skarbu Państwa, za jego zgodą, przez to samo przedsiębiorstwo w czasie, gdy było przedsiębiorstwem państwowym, a zatem ich budowa i korzystanie z nich były legalne i nie wymagały żadnych dodatkowych czynności prawnych czy administracyjnych, poza pozwoleniami budowlanymi. W tych okolicznościach poprzednik prawny wnioskodawcy obejmując z dniem 1 października 1990 r. w posiadanie nieruchomość Skarbu Państwa w zakresie odpowiadającym służebności zbliżonej do służebności przesyłu nie miał podstaw do przypuszczeń, że korzystając w takim zakresie z nieruchomości narusza prawa właściciela gruntu. Nie można również przyjąć, że dopuścił się niedbalstwa przez niedołożenie należytej staranności w ustalaniu swojego statusu prawnego w zakresie korzystania z urządzeń. To zaś daje podstawy do przyjęcia, że objęcie w posiadanie nieruchomości w zakresie służebności odpowiadające służebności przesyłu nastąpiło w dobrej wierze (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2009 r. I CSK 265/08, z dnia 5 lipca 2012 r. IV CSK 606/11, z dnia 14 listopada 2012 r. II CSK 120/12, z dnia 9 stycznia 2014 r. V CSK 87/13, z dnia 4 czerwca 2014 r. II CSK 520/13, wszystkie nie publ. i z dnia 4 lipca 2014 r. II CSK 551/13, OSNC 2015/6/72).

Co do przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych wskazać należy, że do wykazania przeniesienia posiadania tego rodzaju służebności na wnioskodawcę nie było konieczne udowodnienie przeniesienia przez jego poprzednika prawnego konkretnie oznaczonych urządzeń technicznych, lecz wykazanie, że urządzenia służące do przesyłu mediów w zakresie działalności przedsiębiorstwa przesyłowego, znajdujące się wewnątrz, na lub ponad gruntem, istniały w oznaczonym miejscu i były wykorzystywane do tego celu oraz że działanie to jest kontynuowane przez uczestnika. W przypadku linii wystarczające jest wykazanie jej trwałego, niepodlegającego zmianom, przebiegu i lokalizacji na nieruchomości obciążonej, natomiast nie ma istotnego znaczenia skład techniczny urządzeń przesyłowych i protokolarne potwierdzenie ich przekazania następcy (postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16). Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 lipca 2019 roku VACa 54/19 wskazał, że istotą prawa służebności przesyłu jest uprawnienie przedsiębiorstwa przesyłowego do korzystania z cudzego gruntu w zakresie umożliwiającym eksploatację przechodzących przez ten grunt urządzeń służących do przesyłania pary, gazu, wody czy energii elektrycznej (art. 305¹ k.c.). Do posiadania służebnością stosuje się art. 352 k.c. oraz odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy, w tym m.in. art. 348 k.c., który reguluje przeniesienie tego posiadania. Zgodnie z jego dyspozycją, przeniesienie posiadania następuje przede wszystkim przez wydanie rzeczy. Ustawodawca zrównuje jednak w skutkach prawnych z wręczeniem rzeczy także wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzenie rzeczą, jak również środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą. Jednocześnie zwrócić należy uwagę, że przy odpowiednim stosowaniu przepisów, nie można pomijać natury stosunku prawnego, do którego przepisy te należy odnieść. Wobec powyższego w przypadku służebności gruntowej o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu należy mieć na uwadze, iż łączy się ona nierozdzielnie z kwestią własności urządzeń przesyłowych, z których korzystanie wypełnia treść omawianej służebności. Uwzględniając powyższe, przeniesienie własności urządzenia przesyłowego należy uznać za wydanie środka, które daje faktyczną możliwość wykonywania służebności przesyłu.

Oznacza to w konsekwencji, iż przeniesienie posiadania owej służebności następuje wskutek zmiany dotychczasowego właściciela urządzeń przesyłowych, w stosunku do których było wykonywane to posiadanie, przy założeniu, iż nowy właściciel w dalszym ciągu wypełnia przesłanki przewidziane dla posiadacza służebności i korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności. W tym miejscu wskazać należy, że własność urządzenia przesyłowego jako ruchomości oraz służebność przesyłu, tu służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jako prawa rzeczowe do nieruchomości, o których mowa w art. 55¹ k.c. wchodzi w skład przedsiębiorstwa i zgodnie z art. 55² k.c. zostają objęte przez czynność prawną mającą za przedmiot przedsiębiorstwo. Stąd też czynność polegająca na zbyciu lub przekształceniu przedsiębiorstwa rozciąga się także na własność urządzenia przesyłowego, w związku z którym wykonywane są służebności. Innymi słowy: następcą prawnym przedsiębiorstwa/przedsiębiorcy będącego właścicielem urządzenia przesyłowego, staje się jednocześnie jego następcą prawnym w zakresie obejmującym posiadanie służebności przesyłu. Sąd Okręgowy uznał, że nie budzi wątpliwości nieprzerwane posiadanie urządzeń przesyłowych przez uczestnika i jego poprzedników prawnych. Podkreślić należy, że w przypadku uczestnika następowały zmiany w zakresie formy działalności przedsiębiorstwa w oparciu o tę samą infrastrukturę.

Uczestnik wykazał przedłożonymi dokumentami przekształcenia prawne jego poprzedników prawnych uzasadniające twierdzenie, że jest ich następcą prawnym.

Reasumując uznać należy, że uczestnik zasiedział służebność gruntową o treści służebności przesyłu. Urządzenia zostały zmodernizowane w 1976 roku, a zatem zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nastąpiło 31 grudnia 1996 roku, przyjmując dobrą wiarę.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie i wniosek oddalił.

Konsekwencją powyższego była zmiana rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, którymi Sąd na podstawie art. 520§3 k.p.c. obciążył wnioskodawcę. Uczestnik poniósł koszty: zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa 17 zł oraz zaliczkę na biegłego 2 662,29 zł (uczestnik uiścił zaliczkę w kwocie 3 000 zł, ale Sąd Rejonowy zwrócił kwotę 337,71 zł). Łącznie koszty opinii biegłych wyniosły 15 943,20 zł, a zatem nieuiszczone koszty opinii biegłych (po uwzględnieniu zaliczek) wyniosły 9 280,91 zł, którymi to kosztami Sąd obciążył wnioskodawcę.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 520§3 k.p.c. obciążając nimi wnioskodawcę. Uczestnik poniósł koszty: opłatę od apelacji 200 zł oraz zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł ustalone na podstawie §10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Brygida Łagodzińska Michał Wysocki Agata Szlingiert